

Montserrat exposa per primera vegada el retrat del Papa Climent X de Baciccia

Dm, 27/01/2015 per Catalunya Religió

([Abadia de Montserrat](#)) El Museu de Montserrat ha incorporat un retrat del **papa Climent X** realitzat l'any 1675 pel pintor genovès **Giovanni Battista Gaulli**, anomenat **Il Baciccia**. El quadre serà exposat fins el 15 de febrer al nou espai expositiu 'Finestra oberta al dipòsit de reserva'.

L'obra, que s'exposa per primera vegada al Museu del monestir, va ser donada a Montserrat per l'arquitecte **Leopoldo Gil Nebot**. En els inventaris familiars, aquesta obra constava com a *Retrat d'un cardenal* i era atribuït a **Philippe de Champagne** (1602-1674). Gil Nebot, en el moment de la donació, realitzada l'any 2012, ja va adjuntar la identificació correcta de l'autor i del tema.

Retrat del Papa Climent X és un oli sobre tela (76 x 61 cm) en el qual l'artista prescindeix de tota l'aparatositat pontifical per presentar el papa Altieri revestit simplement amb la manteleta de seda vermella folrada d'ermeni i amb el cap cobert amb la camaura. Gaulli centra tota l'atenció en la fesomia del personatge, amb els seus llavis fins i la seva mirada penetrant. El presenta com a home de govern, perspicaç i voluntariós, tot i que va ser un papa de compromís, elegit quan ja tenia vuitanta anys i que es trobava molt cansat, després d'una vida molt intensa com a governador dels territoris pontificis i encarregat de les finances de la Santa Seu.

Giovanni Battista Gaulli és un artista que va conservar sempre les arrels genoveses, malgrat que als 19 anys va haver d'emigrar de la seva pàtria per la mort de la seva família, a causa de la pesta. A Roma va ser afavorit per la nombrosa i potent colònia de genovesos, que van continuar anomenant-lo pel renom familiar *Baciccia* (de Battista), com era conegut familiarment i entre els amics a la seva ciutat natal. Als 23 anys, Gaulli era ja membre de l'Accademia di S. Luca a Roma, una categoria que molts pintors notables maldaven tota la vida per aconseguir. Amic i patrocinat pel gran **Bernini**, no va trigar gaire a tenir un nom

preeminent, talment que va ser considerat, i encara continua tenint en la història mundial de l'art, com el pintor més representatiu del gran Barroc romà, principalment pels seus frescos a les voltes i cúpules de les esglésies romanes, que plasmaven davant dels ulls del nombrosos pelegrins i visitants el triomf i la glòria esclatant del catolicisme. Sens dubte, la seva obra més cèlebre, per la qual el nom de Galli és esmentat en tots els manuals, és el sostre de l'església del Gesù de Roma (1678-1679). Cal tenir present que el comitent d'aquesta obra era el Prepòsit General dels jesuïtes, que també era genovès.

En la seva primera joventut genovesa, Gaulli havia vist i apreciat l'elegància i el refinament principesc que **Van Dyck** donava als seus retrats. En fer-se famós a Roma, els cardenals i l'aristocràcia es disputaven per fer-se retratar per ell. Set papes, des d'**Alexandre VII** fins a Climent XI, van posar per a aquest pintor genovès. La major part d'aquests retrats aristocràtics van romandre en la privacitat dels retratats i s'ha arribat a perdre. En canvi, els retrats papals no solament no s'han perdut sinó que en molts casos es van multiplicar a base de còpies oficials.

El concepte d'original i de còpia, i la diferent valoració que se'n fa actualment, és un fenomen del criticisme del segle XX. El mestre feia el retrat original in vivo, però després, al taller, el retocava convenientment i amb calma, talment que esdevenia el prototipus a partir del qual en feia d'altres.

Tractant-se d'un retrat papal que obtenia el vist i plau per esdevenir un retrat oficial, ja de bon antuvi el mestre en feia dos, un que lliurava al Sacre Palau i un altre que es quedava al taller per a fer les diverses rèpliques amb què satisfer la demanda d'ambaixadors o de persones i institucions que havien rebut favors del Papa i volien mostrar d'aquesta manera el seu agraïment o simplement nebots i altres familiars del Pontífex. El *Retrat del papa Climent X* que es troba al Museu de Montserrat pertany a aquest gènere de còpia autèntica i oficial. S'han detectat tres exemples molt semblants a diferents llocs, entre els quals excel·leix el del Palazzo Altieri d'Oriolo Romano.